

Література:

1. Flott-Tönjes U., Albers S., Ldwig M. Fördern planen. Ein sonderpädagogisches planungsund beratungskonzept für förderschulen und schulen des gemeinsamen lernens. Oberhausen: Athena, 2017. 155 s.
2. Kononets, N., Nestulya, S., Soloshych, I., Zhamardiy, V., & Odokienko, V. Investigating the Didactic System of Research Competence Formation for Prospective PE Instructors. *Journal of Research in Medical and Dental Science*. 2021. №9, 7. P. 414-418.
3. Вайнтрауб М.А. Реалізація системно-діяльнісного підходу у навчальних закладах вищої освіти на прикладі викладання дисциплін з охорони праці. *Професійна освіта: методологія, теорія та технології*, 2017. № 6. С. 109–122.
4. Гриньова М. В., Сорокіна Г. Ю. До питання про викладання дисципліни «Управління навчально-виховним процесом». *Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції "Наукові підходи в управлінні навчальними закладами"*. 2015. С. 92-102.
5. Гриньова М.В., Кононець Н.В. Компетентнісний підхід у професійній підготовці: електронний посібник для самостійної роботи здобувачів наукового ступеня «доктор філософії» спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки. Полтава, 2019. 25 с.
6. Гриньова М.В., Кононець Н.В. Саморегуляція як основа ресурсно-орієнтованого навчання студентів у вищій школі. *Ресурсно-орієнтоване навчання в «3D»: доступність, діалог, динаміка : матеріали II Всеукр.наук.-практ. Інтернет-конференції*; укл. Н. В. Кононець, В. О. Балюк. Полтава : КУЕП ПДАА, 2018. С. 17-21.
7. Олешко П. С. Формування професійної компетентності керівника закладу освіти в умовах інноваційного освітнього середовища. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 2018. № 64. С. 156-162.

ЯКІСНА ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ В СТРАТЕГІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Дзюба Т. М.

*Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка
tatjanadzuba@gmail.com*

Становлення суб'єкта діяльності, здатного усвідомлено ставити життєві цілі й досягати їх, здатного брати на себе відповідальність за прийняття рішень і вирішувати професійні завдання в складних життєвих умовах невизначеності є важливою умовою якісної професійної освіти в стратегії сталого розвитку. Такі процеси обумовлені тією стратегією поведінки, яка формується в процесі професійного становлення майбутніх фахівців. Таку стратегію поведінки забезпечує мотивація досягнення успіху, що відображає ціннісне ставлення індивіда до себе як особистості і суб'єкта діяльності [1].

Мотивація досягнення успіху як прагнення до високих результатів у діяльності, коли людина, що прагне досягти успіху, має сильну мотивацією досягнення. Для одних досягнення успіхів у діяльності більш важливо, для інших – менш. Від того, яке значення людина приписує досягненням у певній сфері діяльності, залежить вибір тієї діяльності, якою вона прагне займатися.

Спостереження за зовнішніми проявами безпорадності й самостійності студентів-психологів дали змогу стверджувати, що студенти зі сформованою особистісною безпорадністю характеризуються низькою активністю у навчальній та поза навчальній діяльності, у них виникають труднощі у спілкуванні з викладачами та одногрупниками, вони часто демонструють неконструктивні стратегії поведінки, що, безумовно, негативно відображається на продуктивності та успішності їх навчання.

Мотивація досягнення успіху є чимось більшим, аніж просто спонукання, вони є причиною нашої поведінки, в тому сенсі, що причина – це пояснення.

З точки зору викладача, найбільш важливими мотивами є ті, які стосуються навчальної діяльності і відповідних навчальних досягнень студента майбутнього психолога. Викладачеві важливо знати, чому одні студенти намагаються з усіх сил досягти високих результатів, а інші ні. Таким чином, мотиви пояснюють нашу поведінку, відповідають на питання «чому?» тоді як теорії навчання швидше відповідають на запитання «як?» і «що?».

Мотивація студента-психолога (іншими словами – які зусилля він збирається докласти) – це ситуація трьох складових: внутрішнього стану потреби, бажання майбутнього результату і впевненості, що виконувана дія призведе до бажаного результату – стати фаховим у професійній самореалізації як психолог-практик. З цієї точки зору мотивація має психологічний і фізіологічний характер. Оскільки справа стосується фізіології, мотивація піддається вимірюванню. Фізіологічні зміни, що супроводжують підвищення мотивації, відбуваються у симпатичній нервовій системі, частині нервової системи, відповідальної за зміни, які супроводжують емоції. Такі зміни виявляються в активації.

Активація – це психологічне і, водночас, фізіологічне поняття. Психологічною мовою ми говоримо про тривожність і уважність, які мають визначальне значення для якісної освіти в стратегії сталого розвитку. На нижчих рівнях активації людина знаходиться в комі або спить, в цьому стані вона є неуважною. На високих рівнях активації людина перебуває у тривожному стані. Вищі рівні активації характеризуються станом паніки або шоку. Ці стани – від сну до паніки – супроводжуються фізіологічними змінами, які проявляються у функціонуванні нервової системи. На нижчих рівнях активації дихання і пульс, мозкова активність, електрична провідність шкіри та ін. знаходяться на низькому рівні. Але з підвищенням активації частота дихання і пульс збільшується, підвищується електропровідність шкіри як наслідок виділення поту, а мозкова активність також передбачувано підвищується.

Також викладачеві важливо розуміти зміст прояву занадто низького та занадто високого рівня активації в умовах організації освітнього процесу.

Занадто низький рівень активації: нудьга. Коли студент сумує, ефективність навчання знижується. Ефективне навчання проходить в умовах оптимального рівня активації. Низький рівень активації характеризуються неуважністю і, відповідно, меншою ефективністю.

Занадто високий рівень активації: тривожність. Тривожність – почуття, що характеризується чергуванням страху та занепокоєння. Останнім часом відзначається підйом досліджень проблеми тривожності, її зв'язку з успішністю і обґрунтування методів зниження її рівня. Більшість досліджень на цю тему проводилося психіатрами, оскільки тривожність вважається однією з ознак легкого психічного розладу. Водночас, у деяких дослідженнях в центрі уваги була тривожність, пов'язана з хвилюванням під час тестування, складання іспитів – *тестова або екзаменаційна тривожність*.

Екзаменаційна тривожність – це фізіологічні, психологічні та поведінкові реакції на стимули, які асоціюються індивідом із ситуацією перевірки або оцінки. Екзаменаційна тривожність окремих випадок загальної тривожності, характеризується почуттями зростання усвідомлення своїх дій і сприйняття безпорадності, що часто призводить до погіршення результатів виконання тестів або, в більш широкому контексті, всіх типів когнітивних і академічних випробувань.

Екзаменаційна тривожність породжує стан екзаменаційного стресу. Цей вид стресу займає провідне місце серед причин, які викликають психічне напруження у студентів вищої школи. Тестові випробування доволі часто стають потужним психотравмуючим фактором, який здійснює негативний вплив на нервову, серцево-

судинну та імунну системи студентів. Окрім того, екзаменаційний стрес, особливо в поєднанні з вживанням кофеїну, може призводити в подальшому до стійкого підвищення артеріального тиску: у студентів, реєструються виражені порушення вегетативної регуляції серцево-судинної системи [2].

До несприятливих умов прояву можна віднести: інтенсивну розумову діяльність; підвищене статичне навантаження; крайнє обмеження рухової активності; порушення режиму сну; емоційні переживання, пов'язані з майбутньою задачею іспитів та ін.

Усе це призводить до перенапруження вегетативної нервової системи, яка здійснює регуляцію нормальної життєдіяльності організму людини. Під час тестування (екзамену) значно підвищується частота серцевих скорочень, підвищується артеріальний тиск, рівень м'язового і психоемоційного напруження. По закінченню екзаменаційних випробувань фізіологічні показники не відразу повертаються в норму, потрібно кілька днів, щоб ці параметри повернулися до початкових величин.

У підсумку зауважимо, що екзаменаційний стрес є серйозною загрозою здоров'ю студентів та якості професійної освіти майбутніх психологів в стратегії сталого розвитку. Водночас, ученими зазначається, що екзаменаційний стрес у певних ситуаціях може мати стимулююче значення, допомагаючи студентів мобілізувати всі свої знання і особистісні резерви для складання іспиту та створити простір для мотивації успіху. У зв'язку з цим слід оптимізувати (коригувати) рівень екзаменаційного стресу у надто тривожних студентів з надмірно лабільною психікою і, можливо, дещо підвищувати його в інертних, недостатньо вмотивованих студентів.

Література:

1. Kramchenkova, V., Nazarevych, V., Kompanovych, M., Boreichuk, I., Dziuba, T., & Panasiuk, A. (2023). Art Therapy as an Effective Means of Overcoming Stress: Neurophysiological Features. *BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience*, 14(3), 122-133. <https://doi.org/10.18662/brain/14.3/465>
2. Дзюба Т.М. Ознаки деструкцій професійного самоставлення педагога в умовах пролонгованого стресу / Теоретичні і практичні проблеми психології. Зб. наук. праць. № 2 (49). 2019. С. 104-115.

НАПРЯМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ У КОНТЕКСТІ СТЕЙКГОЛДЕРСЬКОГО ПІДХОДУ: ПЕДАГОГІКА ПАРТНЕРСТВА

Кононець Н. В.

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка
natalkapoltava7476@gmail.com

Новий зміст вищої освіти щодо співробітництва педагогів орієнтує викладачів, батьків та інших зацікавлених осіб на особистісний розвиток студентів, на поважне ставлення до кожного учасника освітнього процесу. Актуальність зазначеної проблеми досить очевидна, оскільки педагогічний університет має ініціювати новий зміст та форми реалізації педагогіки партнерства, глибше залучати стейкгоल्дерів до побудови освітньої траєкторії студентів.

Педагогіка партнерства орієнтує педагогічні університети на розвиток цілісної особистості. У цьому контексті проголошується прагнення розвивати внутрішні ресурси та можливості студентів для досягнення максимального й повного особистісно-професійного розвитку. З іншого боку, педагогіка партнерства консолідує різні методологічні підходи до організації освітнього процесу: компетентнісний, інтегрований, системний, технологічний, гуманістичний, студентоцентризований, креативний, стейкгоल्дерський, ресурсно-орієнтований (Kononets, Ilchenko, Mokliak, 2020).